

Plutselig stoppet det. Uret på kaminhyllen som har holdt det gående i snart 200 år. Ikke et tikk og ikke et takk. Bare bom stille.

Tekst: Sjur Harby

Urskiven er i malt blick og har svarte romertall på en krakelert, hvit bunn. K. Halvorsen står det på den. K. Halvorsen, Christiania med sirlig løkkeskrift. Ikke bare representerer uret et fint stykke urmakerhåndverk fra 1800-tallets første tiår, også kassen er av uvanlig høy kvalitet til å være norsk. Skinnende blank, er den. Polert mahogni og med stilsikre detaljer i lønnetre, messing og noe som skal illudere ibenholt, men som er svertet tre. Forbildet er uten tvil det engelske bibliotekuret. England var det store forbildet for Eidsvoll-generasjonen. Og dette uret kan en gang ha skapt orden i tilværelsen for en av dem. «Det tør være tvilsomt», skriver kunsthistorikeren Carl W. Schnitler om perioden etter 1750 i sin legendariske bok Slegten fra 1814, «om der overhodet nogensinde i moderne tid er naad høiere herhjemme i gjennomført smak og stilfuld social kultur end under dette sidste tidsrum av l'ancien régime. Med al sin materialisme eier det noget av et privilegeret og utlevd samfunds sidste, dekadente charme.»

URMAKEREN

Fra å være en moderne innretning som kastet glans over eieren, ble uret langsomt et arvestykke det knyttet seg minner til. Det ble bestefars klokke, uret på konsollen og familiehistorier om klokkeslagene som alltid holdt tante Maren våken hele natten igjennom når hun var på besøk. I generasjoner var klokken en selvfølge, en gjenstand det ble knivet om i arveskifter og som jevnlig ble fraktet til urmakeren for rens og reparasjon.

Klokken var en like stor selvfølgelighet som urmakeren en gang var det. Men ikke nå lenger.

Har du forsøkt å få et slikt gammelt urverk fagmessig reparert? Ikke det? Det skal du være glad for. Den gammeldagse urmakeren finnes snart ikke mer. Han som kjenner de gamle klokkenes, deres mestre, deres uvaner og mangler. Han som tidligere fantes i alle byer og tettsteder, som hadde et ur hengende over inngangsdøren og som reparerte gulluret til mormor og gulvklokken til onkel Hans. Snart kan han være borte for godt. Eller kanskje ikke?

TIMEX

Det er ikke godt å si når det skjedde, men trolig skal vi tilbake til 1970-årene. Den gang Timex solgte billige armbandsur fra et stativ på kolonialhandlerens disk. Ur det ikke var så farlig med, som skulle vare noen år inntil poden kom i konfirmasjonsalder og fikk en ny klokke som skulle vare livet ut. Så kom batteriklokkene, og etter hvert digitale ur med svart plastrem og alskens finesser. Dessuten Swatch, klokken som ikke var laget for å kunne repareres. Bruk og kast for et par hundrelapper. Det ble en revolusjon i bransjen og mange fabrikker ble liggende igjen med brukket rygg. Mekaniske ur var med ett avleggs og havnet i kommodeskuffen. Hos urmakeren nede i gaten, ble det stillere og mange lukket døren for godt. Rekrutteringen til yrket sviktet.

RENESSANSE

Men noe har skjedd. Det gammeldagse armbandsuret har fått sin renessanse. Håndverket, kvaliteten, lyden og tradisjonen har blåst liv i noe som var i ferd med å

ebbe ut. Et mekanisk urverk, heter det på hjemmesidene til Lervik Ur AS i Hauge-sund, kan høres. Legger du øret inntil vil du fornemme tikkingen, klokkenes hjerteslag. Slik vekker et mekanisk ur sansene hos eieren. Dessuten, slike ur har i kraft av sitt håndverk en mer varig verdi, og lar seg dessuten nesten alltid reparere, selv om årene går.

Men urmakeren, da? Hva skjer med ham som med lupe sitter bøyd over en beskjeden arbeidsbenk. Joda, utdannelsen overlevde reform '94 så vidt. Urmakerskolen Tinius på Kongsberg har elleve elever og tilbyr en fireårig utdanning. Disse elleve og noen til er de som om noen år vil ha eneansvaret for alt som tikker og går her hjemme. Fra kongens klokker til domkirkenes ur.

SVIKTENDE REKRUTTERING

Men urmakeren er ikke den eneste kategorien håndverker som lever under konstant trussel om utryddelse. Gjørtlere, kurvmakere, dekorasjonsmalere og forgyllere balanserer alle på kanten av tiden. Mens kulturarven støver ned og råtner opp, sliter disse yrkesgruppene med sviktende rekruttering, mangel på oppdrag

og storsamfunnets forståelse for nødvendigheten av at de finnes. Fortsetter utviklingen, vil vi om få år ikke være i stand til å ta vare på de hundretusener av gjenstander og bygninger som et fattig, men likevel så rikt Norge etterlot oss.

Med generasjoners yrkesstolthet forsvinner detaljkunnskapen, begrepene, tradisjonen, fortellingene, minnene, redskapene og kontinuiteten.

«Det å være urmaker i dag krever i tillegg til selve håndverket på verkstedet at du kan mye om det å drive en moderne urmakerforretning hvor mye av arbeidsdagen består av salg, kundebehandling, innkjøp, økonomi, varekunnskap, dekorasjon, markedsføring og data», heter det om utdannelsen på Norges Urmakerforbunds hjemmesider.

K. Halvorsen i Christiania? En urmaker, sier du?

Urmaker, fotografert for yrkesveiledningsbrosjyre. Fotografering:1953 Foto: Ørnelund, Leif Byhistorisk samling, Oslo Museum (Bildet viser et utsnitt)

TID FOR EPLER

Askim Frukt- og Bærpresseri har lange tradisjoner med å presse epler for hageeiere som leverer inn epler til oss om høsten. Den første epledrinken ble tappet høsten 1936, og fikk senere navnet **EPELMOST**. Den rene, gylne eplemosten er fortsatt populær.

Hver høst presses modne norske epler ved presseriet i Askim hvor vi fremstiller flere typer eplemost, eplegelé og eplemos.

Ved fabrikkbutikken i Askim tilbyr vi en unik handleopplevelse og har åpent hele året.

Les mer om innlevering av epler og finn ditt nærmeste eplemottak i høst på www.afb.no

Ha en fin EPLEHØST!

Tlf: 69 81 98 00 • Osloveien 93, Askim

www.afb.no • Vi er på Facebook!